

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ในอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมี กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผ่านมาแล้วทั้งหมด 18 ฉบับ ซึ่งฉบับล่าสุด คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็น ระบอบประชาธิปไตย เป็นการเพิ่มสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสิทธิด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนทุกคน แนวความคิดที่จะนำเอา รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย ได้เริ่มต้นขึ้น ให้เห็นเป็น รูปธรรม เมื่อมีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญและรัฐสภามาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 มีสาระสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการเมืองไว้อย่างมากมายหลายมาตรา ไม่ว่าจะเป็นในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาว ไทย (มาตรา 26-68) กล่าวถึงในเรื่องความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิใน กระบวนการยุติธรรม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับ บริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการเรียกร้อง เสรีภาพใน การชุมนุมและการสมาคม สิทธิชุมชน และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจะ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กรณี การเลือกตั้งที่มีทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ โดยกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิของพลเมือง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 <http://www.opdc.go.th> สืบค้นเมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม 2555)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองยุคปัจจุบัน ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ของภาคประชาชน ที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไป ในทิศทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น และสร้างสรรค์สังคมให้ได้เกิดความ เท่าเทียมอย่างที่เราเรียกว่า “ประชาธิปไตยกินได้” แต่เมื่อย้อนมองดูสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จะพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปฏิรูปการเมืองและสังคม ไม่ว่าจะเป็นใน

อดีตหรือปัจจุบันก็ตาม ประชาชนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้เป็นบุคคลมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสังคมจะมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดในหลายประการ ได้แก่ ต้นทุนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการ กล่าวคือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เมืองและสังคมต่าง ๆ ประชาชนกลุ่มนั้น ๆ จะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าชื่อเสนอกฎหมายจะต้องเป็นการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 รายชื่อ โดยในกระบวนการล่ำรายชื่อให้ครบก็เป็นสิ่งที่ยากลำบากและล้วนแต่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น อีกทั้งเอกสารประกอบต่าง ๆ อีกหลายประการ คือ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ที่เพิ่มภาระต้นทุนของการมีส่วนร่วมสูงขึ้นอีกตามมา นั่นก็เป็นข้อสังเกตที่ชัดเจนว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้น ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริงถ้าหากกลุ่มภาคประชาชนนั้นไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรืออาจสำเร็จได้แต่ก็คงเป็นที่ยากลำบาก ความเสี่ยง ชีวิต ทรัพย์สิน ชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งที่ทำให้การใช้สิทธิของประชาชนอ่อนแอลงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะทุกครั้งที่ประชาชนธรรมดาเข้าไปมีส่วนร่วมในจุดนี้และเปิดประเด็นเป็นที่น่าสนใจและเป็นประเด็นร่วมของสังคมที่ทำให้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงก็มักจะถูกคุกคาม ข่มขู่ จากผู้มีอำนาจ หรือถูกข่มขู่เมื่อออกมาใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นควรให้มีการคุ้มครองประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย ความสัมพันธ์ทางอำนาจ หมายถึง กลุ่มประชาชนทั่วไปจะไม่สามารถเข้าถึงอำนาจต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนระดับสูง หรือชนชั้นปกครอง สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาก็คือนโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะตอบสนองต่อผู้ที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจเหล่านั้น และจะไม่ตอบสนองต่อภาคประชาชน ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจนั้นได้ กล่าวง่าย ๆ คือ ชนชั้นใดเป็นผู้ปกครองก็จะเอื้อประโยชน์ต่อชนชั้นเดียวกัน ทั้งหมดเป็นปัญหาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน (ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ออนไลน์ : <http://thaingo.org> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2555)

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 564 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 11,730 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 7,331,438.75 ไร่) และยังมีแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของประเทศ มีสภาพภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ จังหวัดอุดรธานีเคยเป็นมณฑลอุดรในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีอาณาเขตปกครองกว้างใหญ่ที่สุดในประเทศ ปัจจุบันอุดรธานีศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวมทั้ง ในปี 2558 อุดรธานีจะเป็นศูนย์กลาง

เศรษฐกิจอาเซียน มีศูนย์ประชุมและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนด้วย อักษรย่อคือ อค คำขวัญประจำจังหวัด “หนองประจักษ์คู่เมือง ลือเลื่องแหล่งธรรมะ อารยธรรมบ้านเชียง มรดกโลกห้าพันปี ธานีผ้าหมี่ขิด ธรรมชาติเนรมิตทะเลบัวแดง” ตราประจำจังหวัด คือ ตราประจำจังหวัดเป็นรูปท้าวเวสสุวรรณหรือท้าวเวรกรรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบเมื่อ พ.ศ. 2483 ธงประจำจังหวัด ได้แก่ ธงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีแสด มีรูปท้าวเวสสุวรรณซึ่งเป็นดวงตราประจำจังหวัด อยู่กลางผืนธง ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ ต้น เต็ง (*Shorea obtusa*) ดอกไม้ประจำจังหวัด คือ ดอกทองกวาว (*Butea monosperma*) พรรณไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัด คือ ต้นรังหรือ ต้นฮัง เป็นไม้ยืนต้นผลัดใบ สูง 15-20 เมตร ใบรูปไข่ ดอกสีเหลือง มีกลิ่นหอม ออกดอกในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน อุดรธานีมีอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่น ๆ ดังนี้ ทิศเหนือ จรดจังหวัดหนองคาย ทิศตะวันออก จรดจังหวัดสกลนครและจังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศใต้ จรดจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศตะวันตก จรดจังหวัดเลยและจังหวัดหนองบัวลำภู ส่วนเส้นทางคมนาคมและการเดินทางที่สำคัญของอุดรธานี คือ ทางรถยนต์ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) และ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 จากกรุงเทพมหานคร ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ถึง จังหวัดสระบุรี บริเวณกิโลเมตรที่ 107 แยกเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ผ่านจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น ถึงอุดรธานี รวมระยะทางประมาณ 546 กิโลเมตร ทางรถโดยสารประจำทาง ได้แก่ บริการรถโดยสารทั้งธรรมดาและรถปรับอากาศวิ่งระหว่างกรุงเทพฯ-อุดรธานีทุกวัน รถออกจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ (จตุจักร) ถนนกำแพงเพชร 2 นอกจากนี้ ยังมีรถโดยสารประจำทางไปจังหวัดต่าง ๆ คือ หนองคาย หนองบัวลำภู เลย สกลนคร พิษณุโลก นครพนม เชียงใหม่ เชียงราย ระยอง ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มุกดาหาร อุบลราชธานี และอุดรดิตถ์ และจังหวัดอื่น ๆ เป็นต้น ทางรถไฟการรถไฟแห่งประเทศไทย ได้แก่ ขบวนกรุงเทพฯ-หนองคาย มีขบวนรถตอนเช้า - เย็น, กรุงเทพฯ-อุดรธานี มีขบวนรถตอนเช้า - เย็น, นครราชสีมา-หนองคาย, อุดรธานี-ท่านาแล้ง (ลาว) ทางอากาศ ได้แก่ ท่าอากาศยานนานาชาติอุดรธานี (สำนักทะเบียนกลาง. ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555. (ออนไลน์)

จากการเลือกตั้งในระดับประเทศ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ในประเทศไทยมีการเลือกตั้งรวมทั้งหมด 26 ครั้ง จากจำนวนนี้ จังหวัดอุดรธานี ติดอันดับมีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุดถึง 2 ครั้ง คือครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 จังหวัดอุดรธานี มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.02 และ ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 จังหวัดอุดรธานี มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.92 ส่วนการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายของการ

เลือกตั้งในระดับจังหวัด คือการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2555 รวม 20 อำเภอ 155 ตำบล แบ่งเป็น 42 เขตเลือกตั้ง และแบ่งเป็น 2 แบบการเลือกตั้ง คือ 1) การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จากประชากร 1,538,541 คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งครบ 1 ปี และมีคุณสมบัติครบตามกฎหมายเลือกตั้ง จำนวน 1,117,988 คน มาใช้สิทธิ 644,794 คน คิดเป็น 57.67 เปอร์เซ็นต์ บัตรเสีย 18,092 บัตร คิดเป็น 2.81 เปอร์เซ็นต์ บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 13,724 บัตร คิดเป็น 2.13 เปอร์เซ็นต์ (คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุดรธานี 17 มิถุนายน 2555) 2) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,111,095 คน มาใช้สิทธิ 638,081 คน คิดเป็น 57.43 เปอร์เซ็นต์ บัตรเสีย 24,639 บัตร คิดเป็น 3.86 เปอร์เซ็นต์ บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 18,631 บัตร คิดเป็น 2.92 เปอร์เซ็นต์ สาเหตุที่จำนวนผู้มีสิทธิไม่เท่ากัน เพราะมีการย้ายทะเบียนบ้านในจังหวัด ยังไม่ครบ 1 ปี จึงขาดสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิก (ออนไลน์ : <http://www.udon-ncoc.com/smf/index.php?topic=35.0> สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พ.ย. 2555)

จากข้อมูลการเลือกตั้งในระดับประเทศ จังหวัดอุดรธานี จัดอยู่ในลำดับผู้มาใช้สิทธิ น้อยที่สุดถึง 2 ครั้งของทั้งประเทศ (77 จังหวัด) และครั้งสุดท้ายจังหวัดอุดรธานีมีการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพร้อมด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในคราว เดียวกัน ซึ่งมีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิเพียง 57.67 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น หรือถ้าตัดส่วนที่เป็น บัตรเสีย 3.86 เปอร์เซ็นต์ออกไป และบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 2.92 เปอร์เซ็นต์ออกไป เช่นกัน ก็จะเหลือผู้ที่ใช้สิทธิจริง ๆ เพียง 50.65 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น จาก 20 อำเภอ 155 ตำบล 1,880 หมู่บ้าน 101 ชุมชน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลนคร 3 เทศบาลเมือง 44 เทศบาลตำบล 132 องค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนประชากรแยกเป็นชาย 768,122 คน หญิง 770,419 คน รวม 1,538,541 คน จำนวนครัวเรือน 414,868 ครัวเรือน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 1,117,988 คน (สำนักทะเบียนกลาง. ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555. (ออนไลน์)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีผู้วิจัยเกี่ยวกับ เรื่องนี้เอาไว้ เช่น คลฤดี วรรณสุทธะ (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 พื้นที่อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ การซื้อเสียงและการให้ผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วในการเลือกตั้งในท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ จึงอยากทราบปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่แท้จริง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานีที่ประกอบด้วย 20 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกุดจับ อำเภอกุมภวาปี อำเภอไชยวาน อำเภอทุ่งฝน อำเภอนายูง อำเภอน้ำโสม อำเภอโนนสะอาด อำเภอบ้านดุง อำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญ อำเภอวังสามหมอ อำเภอศรีธาตุ อำเภอสร้างคอม อำเภอหนองวัวซอ อำเภอหนองแสง อำเภอหนองหาน อำเภอพิบูลย์รักษ์ อำเภอกู่แก้ว และอำเภอประจักษ์ศิลปาคม เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าวมาสร้างหลักการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แล้วนำไปทดลองใช้รูปแบบ และประเมินหลักการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี
2. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่เหมาะสมเป็นอย่างไร
3. ผลการทดลองและการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี

3. เพื่อทดลองและการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวไว้ในบทที่ 2) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง ประกอบด้วยตัวแปร คือ ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง และการพูดคุยเรื่องการเมือง
2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วยตัวแปร คือ บทบาทของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ สิ่งของแลกเปลี่ยน การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
3. หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี
2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ
 - ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดอุดรธานี
 - ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 - ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบกึ่งทดลอง เพื่อทดลองใช้และการประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาปัจจัยระยะที่ 1
 - 3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,544,786 คน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง. สำนักงาน. 17 เมษายน พ.ศ. 2556)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane. (1973 : 727) จำนวน 400 คน

3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่

- 1) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนรวม ได้แก่

- 1.1) ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง ประกอบด้วยตัวแปรคือ ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง และการพูดคุยเรื่องการเมือง

- 1.2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วยตัวแปรคือ บทบาทของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ แลกเปลี่ยน การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

- 2) ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดอุดรธานี

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย การสร้างรูปแบบการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 กลุ่มทดลองและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การทดลองและประเมินผลการวิจัยระยะที่ 3

- 3.3.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในบ้านด่าน ตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 320 คน

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1) ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

2) ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่สมบูรณ์

4. ระยะเวลา ในการวิจัย ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2557 ถึง สิงหาคม 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **รูปแบบการพัฒนา** หมายถึง วิธีการ กิจกรรม แผนงาน โครงการ หรือแนวทางการเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. **การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)** หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลกระทำการกิจการงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง ได้แก่ ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง การพูดคุยเรื่องการเมือง บทบาทของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ สิ่งของแลกเปลี่ยน การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งวัดได้โดยการใช้แบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3. **การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง** หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลกระทำการกิจการงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อส่งเสริมให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

4. **ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง** หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2541

5. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง** หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย

5.1 ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง การบริหารงาน มี 7 ตัวแปร ดังนี้

5.1.1 ความศรัทธาในตัวนักการเมือง หมายถึง ความนิยมชมชอบหรือศรัทธาต่อนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

5.1.2 ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง หมายถึง ความนิยมชมชอบหรือศรัทธาต่อพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

5.1.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อว่าการเมืองเป็น
สิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และประเทศชาติ

5.1.4 ความเป็นสมาชิกองค์กรทางการเมือง หมายถึง การที่เคยเข้าไปเป็น
สมาชิกขององค์กรใดองค์กรหนึ่งในชุมชน

5.1.5 การช่วยโฆษณาหาเสียง หมายถึง การที่เคยได้ไปช่วยโฆษณา
ประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองที่ลงเลือกตั้ง

5.1.6 การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง หมายถึง การที่เคยได้ไปเข้าร่วมรับฟัง
การปราศรัยหาเสียง ของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง

5.1.7 การพูดคุยเรื่องการเมือง หมายถึง การสนทนาพูดคุยในเรื่องการเมืองของ
บุคคลทั่วไป

5.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง หมายถึง การสนใจทางการเมืองของบุคคล
ตามสถานะแวดล้อมทางการเมือง มี 6 ตัวแปร ดังนี้

5.2.1 อิทธิพลของผู้นำชุมชน หมายถึง การที่ผู้นำชุมชนเข้าไปมีผลต่อการมีส่วนร่วม
ร่วมทางการเมืองของบุคคลที่ใช้สิทธิทางการเมือง

5.2.2 อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ หมายถึง การที่หัวหน้าคณะของ
นักการเมืองที่เข้าไปมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5.2.3 อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน หมายถึง การที่นักการเมืองนำสิ่งหนึ่งสิ่ง
ใดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล

5.2.4 อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน หมายถึง การที่
นักการเมืองสัญญาว่าจะให้สิ่งตอบแทนแก่ชุมชนเพื่อเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับการมีส่วนร่วม
ทางการเมือง

5.2.5 ความสะดวกในการเดินทาง หมายถึง ระยะทางระหว่างหน่วยเลือกตั้งกับ
บ้านของบุคคลที่ใช้สิทธิทางการเมือง

5.2.6 การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีช่องทางในการ
ติดตามข่าวสารทางการเมืองในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศว่าด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. ได้รูปแบบการพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่สามารถนำไปพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแก้ไขปัญหาการไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY